

Dansk Vestindien

- kolonial stednavngivning på de tidligere Dansk-Vestindiske Øer

af Johnny Grandjean Gøgsig Jakobsen

PDF-version af netartikel udgivet af Nordisk Forskningsinstitut, Københavns Universitet, som 'Månedens navn', april 2017:
http://navn.ku.dk/maanedens_navn/dansk-vestindien/

Byen Christiansted på Sankt Croix set fra søsiden med fæstningen Christiansværn placeret centralt i billedet. For de fleste danskere, der ankom til de Dansk-Vestindiske Øer efter midten af 1700-tallet, ville dette være det første nærmere syn af kolonien, der mødte dem. Litografi 1839 efter tegning af Thomas Christian Sabroe. © Det Kongelige Bibliotek.

For 100 år siden, den 31. marts 1917, afgav Danmark sine sidste tropekolonier. Øgruppen *Dansk Vestindien* blev ved et salg til U.S.A. for 25 millioner sølvdollars til *U.S. Virgin Islands*. På grund af 100-årsjubilæet for salget, der lokalt omtales som "The Transfer Centennial", bliver øernes historie i år genfortalt fra mange sider; i det efterfølgende følger lidt om den dansk-koloniale stednavngivning i Vestindien.

100-året for de tidligere Dansk-Vestindiske Øers overgang fra Danmark til U.S.A. fejres på øerne som 'The Transfer Centennial', hvilket bl.a. markeres med en særlig nummerplade til bilerne. Foto af forfatteren.

De mange caribiske øer i havet umiddelbart øst for Mellemerika blev som hovedregel navngivet allerede i slutningen af 1400-tallet, efterhånden som de blev kortlagt af Columbus og efterfølgende opdagelsesrejsende fra Spanien. Flere af øerne har navne efter helgener, hvilket angiveligt skulle have sin forklaring i, at de blev registreret og navngivet af europæerne på den pågældende helgens festdag. Da Columbus den 21. oktober 1493 nåede til en gruppe af småøer beliggende øst for Puerto Rico, var helgenkalenderen nået til Sankt Ursula og de 11.000 jomfruer, af hvilken grund han samlet navngav øgruppen *Las Once Mil Vírgines* ("De 11.000 Jomfruer"), hvilket er baggrunden for de nutidige engelske og danske navne *Virgin Islands* og *Jomfruøerne*.

De tre af Jomfruøerne, der senere skulle blive til Dansk Vestindien, blev individuelt opkaldt efter Sankt Thomas, Sankt Johannes, og Det Hellige Kors – eller på spansk *Santo Tomás*, *San Juan* og *Santa Cruz*. Disse oprindelige spanske navne blev delvist bibeholdt efterhånden som øerne kom i dansk besiddelse. Da danskerne i 1666-72 nedsatte sig på Sankt Thomas, gjorde de tillige hævde på den ubeboede nabø opkaldt efter Johannes Døberen, som dog først blev koloniseret i 1718. Den mest oplagte oversættelse af øens navn til dansk ville have været "Sankt Hans", men i stedet valgtes en tillempet hollandsk form *Sankt Jan* (Hol. *Sint-Jan*). Årsagen hertil har givetvis været, at til trods for den danske administration var hovedparten af kolonisterne hollændere og englændere, og især sidstnævnte gruppe har næppe haft let ved at udtale navnet *Hans*. At man så ikke i stedet allerede da valgte den nutidige engelske variantform *Saint John* skyldes formentlig, at Danmark længe lå i strid med netop den britiske krone om øens formelle overhøjhed. Endelig blev den tredje og sidste af De

Dansk-Vestindiske Øer, *Sankt Croix*, købt fra Frankrig i 1733. Her valgte danskerne at videreføre den navneform, som havde været gældende siden den franske overtagelse af øen i 1651, dog tilsyneladende fra begyndelsen med en dansk udtale [krøjs], formentlig igen efter hollandsk forbillede (Hol. *kruis*, ”kors”).

Den 14. april 1688 fik Adolph Esmiit et landebrev udstedt af hans kongelige majestæt (Christian V) og det Royale Octroyerede Danske Westindische og Guineesche Compagnie, hvori han udnævntes til amtmand og guvernør over ”St Thomas, St Jan, Stoere og Liiden Passagie, Krabben og andre omkringliggende Eylande.” Allerede 30 år før den egentlige kolonisering af Sankt Jan kaldte danskerne således øen ved dens hollandske navneform. © Rigsarkivet.

Samlet blev øerne i dansk regi betegnet som *Dansk Westindien* eller *De Danske Colonier i America*. Betegnelsen ”Vestindien” er ikke nogen dansk opfindelse, idet den anvendtes bredt af alle europæiske kolonimagter om øerne i det Caribiske Hav. Når de Caribiske Øer blev navngivet efter et land på den anden side af jordkloden hænger det sammen med, at Columbus fandt øerne under sin søgen efter en vestvej til Indien. Strengt taget burde øerne ud fra den logik jo så have ligget øst for Indien, men betegnelsen *Ostindien* (dvs. ”Østindien”) var allerede brugt om kolonimagternes besiddelser i Det Indiske Ocean syd og øst for Indien.

Mens den danske koloniadministration i vidt omfang bibeholdt de eksisterende, internationale navne på selve øerne, så blev der flittigt navngivet med rent danske stednavne internt på øerne. Dette omfatter mange endnu eksisterende navne på terrænformationer (f.eks. *Kalkun Cay*) og tidligere plantagebebyggelser (f.eks. *Enighed*), samt de tre hovedbyer på øerne: *Charlotte Amalie* (Skt. Thomas), *Christiansted* og *Frederiksted* (begge Skt. Croix). Dertil ses det danske islæt ikke mindst i hovedparten af gadenavnene i de tre byer, hvor man f.eks. finder *Kongensgade*, *Dronningens Tværgade*, *Bjerggade* og sågar *Wimmelskaftet*. Mens sådanne gadenavne er morsomme kuriøsiteter for danske turister på øerne, så må de for mange af nutidens amerikansk-vestindiske indbyggere både volde udtalemæssige udfordringer og fremstå etymologisk svært-forståelige.

I de tre primære byer på U.S. Virgin Islands har mange af gaderne fortsat danske navne, selvom de forståeligt nok indimellem volder de lokale vejnavnemyndigheder stavemæssige udfordringer – som her visualiseret med skiltet ved overgangen mellem Prindsess Gade og Torre Strade (af Torvestræde) i Charlotte Amalie, St. Thomas. Foto af forfatteren.

Efter den amerikanske overtagelse i 1917 har flere kommissioner (bl.a. i 1920 og 1993) foreslået en generel gadenavnereform i byen Charlotte Amalie, således at de danske gadenavne ændredes til engelske oversættelser eller nydannelser, men indtil videre er alle sådanne tiltag blevet afvist af myndighederne med begrundelse i navnenes kulturarvmæssige betydning. I praksis har man dog på mange gadeskilte valgt en pragmatisk løsning, hvor både det gamle danske navn og dets nutidige amerikanske alternativ er opført.

Flere gadenavneskilte i de vestindiske byer bærer i dag både den fortsat officielle danske navneform og en sekundær engelsk form. Sidstnævnte kan både være en direkte oversættelse af det danske navn, som her Kongens Gade / King Street i Frederiksted, St. Croix (t.v.), og et helt alternativt navn, som Dronningens Gade / Seventh Day Street i Charlotte Amalie, St. Thomas (t.h.). Foto af forfatteren.

English translation

The Danish West Indies: Colonial place-naming in the former Danish West Indian Isles

One hundred years ago, on 31 March 1917, Denmark gave up its last remaining colonies. The three islands of the *Danish West Indies* (Da.: *Dansk Vestindien*) were sold to the U.S.A. for an amount of 25 million silver dollars, and henceforth became the *U.S. Virgin Islands*. Because of the 100 years anniversary of the sale, which on the islands is known as the “Transfer Centennial”, the history of the former colony is currently being retold from many different angles; here follows some notes on the Danish-colonial place-naming in the West Indies.

The numerous Caribbean islands in the ocean to the east of Central America were by large named already in the late 15th century, as they were mapped by Columbus and subsequent explorers coming from Spain. Several of the islands are named after saints, allegedly because they were registered and named by the Europeans on the feast day of the particular saint. Thus, when Columbus reached a large group of small islands to the east of Puerto Rico on 21 October 1493, the calendar of saints had come to St. Ursula and the 11,000 virgins, for which reason he named the islands collectively as *Las Once Mil Vírgines* (“The 11,000 Virgins”); and from this derived the present-day name forms in English and Danish of the *Virgin Islands* and *Jomfruøerne* respectively.

The three of the Virgin Islands, which later would become the Danish West Indies, were individually named after St. Thomas, St. John and the Holy Cross – or in Spanish *Santo Tomás*, *San Juan* and *Santa Cruz*. These originally Spanish names were partly kept as the islands gradually came into Danish possession. When the Danes colonized St. Thomas in 1666-72, they also claimed prescriptive right to the uninhabited, neighboring island named after John the Baptist, which was not actually colonized until 1718. While *Santo Tomás* now became *Sankt Thomas* in Danish, as this is the Danish form of the name, a less straightforward choice was made in the case of its

neighbor. The most obvious translation of *San Juan* into Danish would have been “*Sankt Hans*”, which is indeed the name of numerous Danish churches dedicated to either St. John the Baptist or his Evangelist namesake. But in this case the Danish administration chose an adapted Dutch name form *Sankt Jan* (from Dutch: *Sint-Jan*). The reason for this is unclear, but it was probably partly due to the fact that far the majority of the actual settlers on the Danish West Indies were of Dutch or English origin – and perhaps for the English in particular the name *Hans* was not the easiest to pronounce. The alternative solution of then simply choosing the already then existing, present-day English name form, *Saint John*, was probably less attractive for the Danish administration, since the Danish claim for this island for many years was challenged by the British crown. The third and final of the Danish West Indian Isles, *Sankt Croix*, was bought from France in 1733. In this case, the Danes do not even seem to have considered introducing a Danish name form, which would have been something like “*Helligkors Øen*”, but instead decided to continue the name form, which had prevailed since the French took over the island in 1651. However, the continuity appear to have been in the written form only, as the name apparently right from the beginning was changed into a Danish pronunciation [krøj’s], which probably also here was influenced from Dutch (Dutch: *kruis*, ‘cross’).

Collectively, the islands governed by the Danes were called *Dansk Vestindien* (‘Danish West Indies’) or *De Danske Colonier i America*. The term ‘West Indies’ was not a Danish invention, as it was used by basically all European colonial powers about the islands of the Caribbean Sea. When the Caribbean islands were named after a country located on the other side of the globe, it was because Columbus found them on his search for a western passage to India. Based on this idea, the logical position of the islands would strictly speaking be to the east of India, but the term *Ostindien* (i.e. ‘East India’) was already used for the colonial powers’ bases in the Indian Ocean to the south and east of the actual India.

Whereas the Danish colonial administration to a large degree maintained the existing international names on the islands themselves, purely Danish place-names were frequently used locally on the islands. These include numerous still-existing names on terrain formations (e.g. *Kalkun Cay*, ‘Turkey Island’) and former plantations (e.g. *Enighed*, ‘concord, agreement’), as well as on the three main towns on the islands: *Charlotte Amalie* on St. Thomas (named after the Queen of Denmark 1670-1699, married to King Christian V); *Christiansted* on St. Croix (named after King Christian VI of Denmark, r. 1730-1746); and *Frederiksted* on St. Croix (named after King Frederik V of Denmark, r. 1746-1766).

In addition to this, the most distinctive Danish impact on place-names on the islands is found in the urban street names of the three towns, with such names as *Kongens Gade* (‘King Street’), *Dronningens Tvær Gade* (‘Queen Cross Street’), *Bjerggade* (‘Hill Street’) and even *Wimmelskaftet* (‘crank brace drill’, referring to the U-shaped handle of this tool). While such names are enjoyed by Danish tourists as curious remnants of the colonial period, they naturally become a challenge to most present-day American-Caribbean inhabitants, both in terms of pronunciation and decoding of the names’ etymology. After the transfer to the U.S.A. in 1917, commissions (e.g. in 1920 and 1990) have suggested an overall reform of street names in particularly Charlotte Amalie, substituting the colonial Danish names with colloquial alternatives, either in the form of direct English translations or with completely new and more up-to-date names. Until now, all such reformist attempts have been dismissed by the authorities, who have given priority to the importance of the cultural heritage of the old Danish names. In practice, however, a pragmatic compromise is implemented in numerous street signs around the three towns, which both bear the old Danish name and its present-day colloquial alternative in English.